

“NO PREGUNTIS”



Que Montserrat és un veritable accident salta a la vista, i més encara quan hom arriba a Barcelona per aire (i de dia). Un arrugament descomunal i solitari que s'alça fent replecs sobre ell mateix formant dos espadats davant de les planúries del Bages i de l'Anoia-Alt Penedès per força havia de considerar-se sobrenatural. Si, a més, l'any 880 uns pastorets (sempre han de ser pastors?) s'hi troben una talla de la Mare de Déu, aquest cop no al mig del camí, no, sinó en una cova, doncs oli en un llum. I així aquest 2025 se celebra el Mil·lenari de la fundació del Monestir per Oliba, Abat de Ripoll i Cuixà i Bisbe de Vic, erigit a la vora de la primitiva ermita mariana.

L'existència d'aquesta muntanya mítica i sagrada es va estendre per tot Europa: des d'Eschenbach i el seu *Parzival* (S. XIII) fins a Humboldt o Goethe (SS. XVIII-XIX). La llegenda del Graal (Greal/Grial) conta que es custodiava al castell de Montsalvat, un paratge que Wagner, influït pel romàntics alemanys, sembla que identificà amb Montserrat en ubicar-lo “a les muntanyes del nord de l'Espanya gòtica” (?). Tanmateix, si més no Heinrich Himmler s'ho va ben creure, perquè l'any 1940, després de fer parada a l'estació d'Hendaia, va visitar el Monestir a la percaça del sagrat calze, un fet ben estrany, atès que a finals de 1938 el famós agent secret H. Jones Sr. ja l'havia trobat a Petra i va resultar ser un atuell tan humil com la copa d'un fuster. Però segur que la potència dels versos del *Virolai* de Mossèn Cinto dedicats a “lo nostre Sinai” es va imposar en l'ànim del *Reichsführer* de les S.S., pertorbat després de saludar el monòrquid dictador:

“Mística Font de l'aigua de la vida¹,
rajau del cel al cor de mon país;
dons i virtuts deixeu-li per florida;
feu-ne, si us plau, lo vostre paradís.”

¹ Al Greal se li atribueixen capacitats curatives i de proporcionar la vida eterna.

El fill de Parsifal (Parzival/Perceval/Percival) és Lohengrin, a qui Wagner li dedicà una òpera que no sembla seva²; raó per la qual sol aconsellar-se com la ideal per als que volen introduir-se en la música del de Leipzig amb les màximes prevencions: Ras i curt, *Lohengrin* té melodies més o menys concloses (la més famosa, la marxa nupcial del ‘pam-pam-papam/pam-pam-papam’; l’altra marxa és de Mendelssohn); hi passen coses (a les obres posteriors del compositor tot són personatges que s’expliquen els uns als altres històries terribles i inacabables); i ep! no és gaire llarga, un fet aquest que els novençans aprecien qui-sap-lo, oimés en una època de frenesí i xarbotament permanent cap-a-no-se-sap-ben-bé-on (o sí) com la que tenim el goig de viure.

<https://youtu.be/zyodILZEQFg?si=KsgMKbYCxxIdRE0P>

<https://youtu.be/VjZC81wBBSw?si=OSLG6DmxRbFpcCRz>

Lohengrin explica la història d’un cavaller que apareix pel riu Escalda en una barca portada per un cigne per salvar una princesa de nom Elsa, acusada injustament de l’assassinat del seu germà, el duc hereu, i ja que hi som, per defensar el noble poble de Brabant dels bàrbars invasors hongaresos.

Ambdós es juren amor mutu (i etern), i l’única condició que Lohengrin posa a Elsa és que no li preguntis ni el seu llinatge ni la procedència. Com és natural, ella no la compleix, i Lohengrin se n’ha de tornar a Monistrol³ després d’haver revelat el seu origen montserratí, ressuscitat el mort i deixar-ho tot disposat per a la segura massacre dels magiars. La resta, com és costum en l’òpera, acaba malament.



El tenor Viñas immortalitzat com a Lohengrin al Cercle del Liceu (tot i que la veritable popularitat li ve de tenir un carrer a nom seu)

1985: Un famós actor conegut per la seva inexpressivitat produeix i dirigeix una versió de *Shane*, un *western* de George Stevens⁴ de 1953. *Pale Rider*⁵ és la primera gran pel·lícula de Clint Eastwood, i va revitalitzar un gènere que molts ja donaven per acabat. Curiosament,

² Però tampoc és un *txunda-txunda*, ara no ens equivoquéssim...

³ Que el coneixement no porta més que desgràcies és cosa sabuda des de l’Antic Testament (Eva, la dona de Lot) i la Mitologia grega (Pandora, o Prometeu). Que tot sovint vagin associades a un agent femení és òbviament un *macromasclisme* del tot inacceptable.

⁴ Stevens era el que es coneix per un director d’ofici: igual que té curts amb Oliver & Hardy, dirigia musicals amb F. Astaire & G. Rogers, comèdies de K. Hepburn & S. Tracy, o *Giant*, amb J. Dean, E. Taylor i R. Hudson. I va guanyar dos Oscar.

⁵ El Genet del cavall pàl·lid és un dels quatre de l’Apocalipsi o Llibre de la Revelació, i representa la Mort.

deu anys abans el mateix John Wayne li havia escrit alarmat amb motiu de l'estrena de *High Plains Drifter* (a Espanya acuradament doblada com *Infierno de cobardes*), perquè entenia que se l'estava carregant...

El genet pàl·lid parteix d'un plantejament similar al de *Lohengrin*: aquí és una petita i esforçada comunitat de buscadors d'or que es veu amenaçada per una gran companyia que els assetja i ataca vist que no li volen cedir les terres. En aquestes, sorgeix de la broma un personatge desconegut, damunt d'un cavall blanc (com blanques són les muntanyes nevades de les que baixa, i blancs eren el cigne i l'armadura de Lohengrin), a qui anomenen Predicador i que la pel·lícula suggereix que és la resposta a les pregàries de la noia coprotagonista. L'enigmàtic cavaller, que mai no revela la seva identitat, origen ni procedència, aconsegueix unir els miners malgrat les lògiques malfiances, i resol la situació tot sol i a trets, és clar. En acabat, munta el cavall i se'n va tal com havia vingut. Feina feta no té destorb, que deia la meva àvia Armanda.

Tornant a la consagració de Montserrat, sembla que en aquella època ja es congriava la llegenda de Sant Jordi, a partir d'una mena de poti-poti de la vida del sant (martiritzat el 303 a Capadòcia), diverses aparicions miraculoses en moments difícils per a la Cristiandat principalment catalana (batalles i setges variats), i finalment, la recepció-adaptació d'antigues llegendes orientals (hitites, iranians) en què apareix el drac que aterra una població, a la qual reclama animals i menjar fins que acaba demanant una noia, i Sant Jordi apareix *in extremis* per enllestir-ho amb la prestància, elegància, i solvència contrastades que el caracteritzen. Ara, igual que passa amb la delicada cirereta final de fer néixer un roser de la sang de la bèstia, que l'episodi se situï a Montblanc és un misteri, però és indiscutible que va passar allà: amb aquest nom, on sí no? (recordem aquí al lector distret que el cavall i l'abillament del nostre Sant Patró també són invariablement blancs).



Muralles de Montblanc (S. XIV)

En fi, la idea de l'heroi desconegut que un bon dia apareix, fa la feina i fot el camp sense que ningú sàpiga ni qui és ni d'on ve constitueix el relat messiànic per excel·lència. El messies és un *extraneus*, algú aliè al col·lectiu, un intrús misteriós, sovint amb poders sobrehumans, que fa de justicier benefactor que restableix l'ordre a la comunitat que visita i de retop els cohesiona com a grup. La feina sempre consisteix a alliberar-los d'un mal en sentit ampli (un perill, una injustícia...), i ja es veu que tostemps ens cal pensar que ha de venir algú a salvar-nos-en. Nogensmenys, val a dir que quan el problema s'enquista fins al punt d'esdevenir permanent, aleshores entrem de ple en el negociat dels superherois, tots amb poders extraordinaris⁶, ui sí, però es veu que no prou per liquidar la qüestió en un temps mínimament raonable.

Honor a Sant Jordi, Wagner i Clint Eastwood, punyeteros, que els necessitem!

⁶ Tots? No! En un llogaret anomenat Gotham City, Batman/Bruce Wayne n'és l'excepció.